

Сергій КОЛІСНИК

СПІРІЧУЕЛС У КРОПИВНИЦЬКОМУ, або ЗНОВУ НЕВГАМОВНИЙ МАЕСТРО

«Те, що ми граємо, і є саме життя».
Луї Армстронг

...У переліку художніх колективів, які творять мистецьке обличчя нашого міста й області, причому не лише на теренах України, а й у ближньому/дальньому зарубіжжі, одне з чільних місць посідає муніципальний камерний хор, виплеканий упродовж кількох десятиліть Юрієм Любовичем. Завжди налаштований керівником і диригентом на перемогу, хоровий колектив має в своєму активі дев'ять пальмових гілок першості на міжнародних фестивалях слов'янського й неслов'янського світів та численних (усі важко й перелічити!) всеукраїнських конкурсів. А чого вартий лишень 15-річний дитячий хоровий фестиваль «Золотий Орфей», ініційований, звісно ж, Любовичем для найменших представників практично всіх регіонів країни! Від фонтануючого оптимістичною енергетикою й непередбачуваними задумами Юрія Васильовича завжди можна очікувати чогось неординарно-несподіваного; і це сталося в кінці травня, коли муніципальний хор надав містянам можливість і насолоду півторагодинного занурення в багатоголосся спірічуелс. Прочитайте бодай кілька назв, увійдіть в інет і послухайте, щоб уявити диво 30 травня на сцені театру Марка Лукича: «Сame On Home» («Повернення додому»), «Depp River» («Глибока річка»), «My Lord, What a Mornin» («Боже мій, який ранок»), «Swing Low Sweet Chariot» (Повільно котиться колісниця), «Felings» («Почуття»), «Dry Bones» («Сухі кості»), O-re-mi...

...Щодо презентації спірічуелс у Кропивницькому, я довідався ще на Великодень. Зазвичай я вітаю зі святами своїх рідних, друзів, знайомих посередництвом sms, бо з півсотнею чи більше абонентів, погодьтесь, і за день в усній формі неможливо поспілкуватися. Дякують мені і вітають також переважно smsками. Тож, це дійство відбувалося й Великоднього ранку, в самоті, бо дружина пішла до церкви освячувати паски.. Раптом квартирну тишу, перериваючи процес розсилання «Христос воскрес!», розітнув дзвінок: то був Юрій Васильович. Із розмови виявилось, що Маестро наразі перебуває в Одесі, моє привітання – «зовнішнє» – перше (це мені, звісно, полестило), а потім почалася захоплена, чи не 40-хвилинна, розповідь саме про презентацію спірічуелс у Кропивницькому, в міському драматичному театрі; ми говорили про все: які будуть композиції, хто буде солістами (стислі характеристики Оксани Шпудейко, Ольги Черняхівської, Олени Меднікової та Віктора Спірідонова), осібне слово про ударні та виконавця композицій на них Сергія Слободенюка;

ЕКСКУРС В ІСТОРІЮ ЖАНРУ

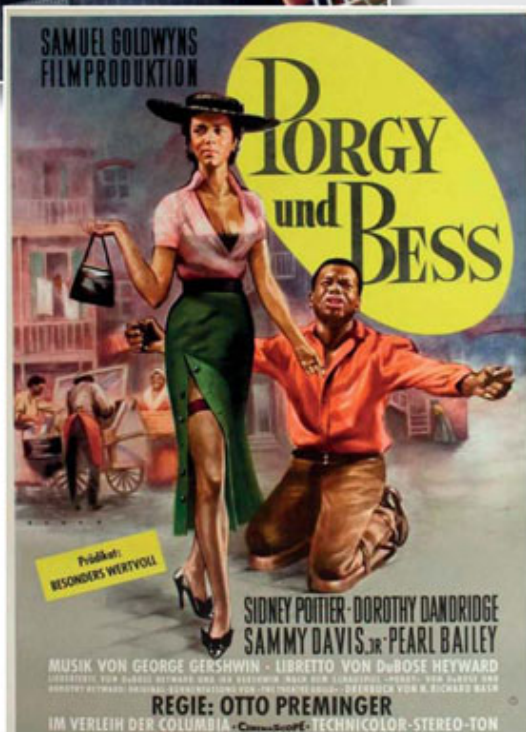
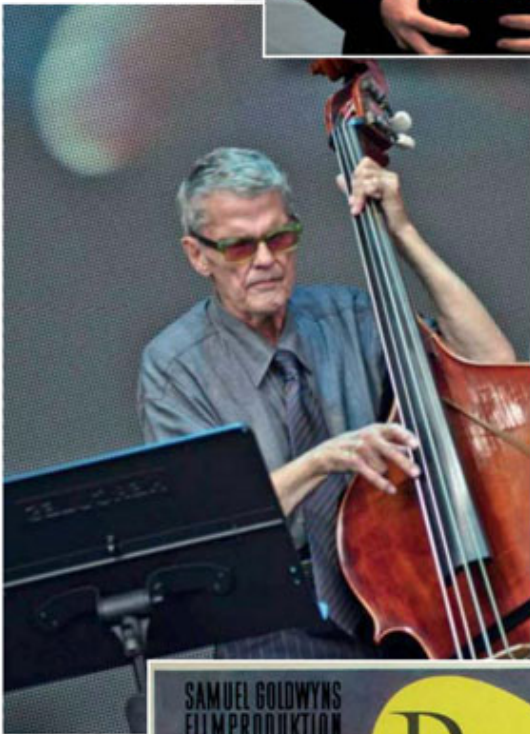
Спірічуел (або *спірічуелс*, англ. *Spirituals, Spiritualmusic*) – духовні пісні афроамериканців, основний жанр афроамериканського музичного фольклору. В піснях цього жанру поєднуються елементи африканських виконавських традицій, такі як колективна імпровізація, характерна ритміка, глісандові звучання, екстатичність тощо, та стилістичні риси хорових гімнів і балад англійських переселенців. Спірічуелси проникнуті настроями трагічної самотності, ліричною глибиною та поетичністю. Жанр виник в США у період рабовласництва на основі африканських і англо-кельтських традицій та остаточно сформувався наприкінці XIX століття. Спочатку спірічуелси виконувалися хором *a cappella* як колективна імпровізація, де мелодія варіювалася при кожному новому проведенні. В останній третині XIX століття з'явилися обробки спірічуелсів для сольного співу з інструментальним супроводом (фортепіано, банджо). Мелодії і склад спірічуелсів у своїх піснях використовували деякі композитори, зокрема, Джордж Гершвін, Фредерік Діліус, Джон Павелл.

Религиозная музыка американских негров очень многообразна и включает такие виды песен:

– «ринг-шаут» (наиболее древний жанр духовной музыки, песня «исполняется» всем телом во время танца всех участников по кругу против часовой стрелки), в своей кульминации этот обряд достигает высокого эмоционального накала, участники его кричат, впадают в экстатическое состояние. Эта музыка характерна для внецерковных обрядовых собраний;

– «сонг-сермон» (песни-проповеди), «госпел» и «дзюбилисонгс» (песни-прославления с короткой, ритмичной мелодией), жанр госпел-сонг стал модификацией спірічуел в применении к новому веку. Его название происходит от английского слова «Евангелие» (Gospel). Госпел основывается на евангелических текстах, но отличия этим не исчерпываются. Этот жанр представляют не только специализировавшаяся на них велико-

лення исполнительница госпел Мэхэлия Джексон (Mahalia Jackson), но и джазовые музыканты от Луи Армстронга (Louis Armstrong) и Дюка Эллингтона (Duke Ellington) до Хораса Сильвера (Horace Silver) и Чарли Хэйдена (Charlie Haden);

– собственно «спиричуэлс» с продолжительной, плавной, непрерывной мелодией; в то же время жанр спиричуэл (spiritual) – это уже церковные гимны, песнопения, подвергнувшиеся существенным изменениям, пришедшим из ринг-шаут. Как правило, это коллективная молитва с разделением функций проповедника и прихожан. Европейские жанры, послужившие основой спиричуэл, это в первую очередь гимны, светский и духовный англо-кельтский фольклор, псалмы с текстами, относящимися, главным образом, к содержанию Ветхого Завета. Ранние спиричуэл исполнялись без музыкального сопровождения, они существовали, как вокальное произведение для солиста и хора. Позже, во второй половине XIX века возникают концертные образцы культовой музыки, написанные композиторами и перенесенные на ноты. После окончания гражданской войны между Севером и Югом и отмены рабства в 1865 г., когда черные впервые получили некоторое право поступать учиться в институты, при университете Фиска в Нэвилле в 1871 г. было организовано негритянский вокальный ансамбль «Фиск Джюбили Сингерс», который вскоре совершил свои концертные гастроли по стране и за границей.

Spiritual greatly influenced the genesis, formation and development of jazz, many of them are still used by jazz musicians as themes for improvisation. The most popular among jazzmen are «Swing Low, Sweet Chario», «Go Down, Moses», «Nobody Knows The Trouble I've Seen» and «Down By The Riverside», and the theme «When The Saints Go Marching In» simply is a kind of anthem of traditional jazz (Dixieland). The religious music of the Negroes continues to serve as a source of inspiration for the whole jazz tradition.

Короткий виклад українською: спіричуелс значно вплинули на зародження, формування й розвиток джазу, багатьма з них до сьогодні користуються джазові музиканти в якості тем для імпровізації, наприклад, «When The Saints Go Marching In» взагалі вважається гімном традиційного джазу (диксиленда). Релігійна музика афроамериканців залишається джерелом натхнення всієї джазової традиції загалом (фрагменти з опери «Поргі й Бесс» Джорджа Гершвіна, «Концерти священної музики» Дюка Еллінгтона, «Джазова меса» Ладо Шифрина тощо).

а ще – чи знають мешканці міста, окрім музичної еліти, взагалі що таке спіритуелс, яку вартість квитків слід визначити для партеру й балкону... Окрім цього, Юрій Васильович розповів про свій грандіозний задум щодо участі в конкурсі хорового співу десь в Іспанії, про напруженість підготовки й труднощі організаційних питань – словом, Любівича можна слухати й чути до безмежжя сприйняття. А потім, за тиждень до презентації, вся інформація, надана в телефонному режимі, була озвучена в телепрограмі «Ми», і вже наступного дня я домовився з директором школи про підміну уроків (концерт починався о 18.00, а ще ж добратися/доїхати треба від ВК № 6 до театру!) й придбав квитки в перший ряд, в самому центрі бельєтажа...

Якщо говорити про враження, то в мене, пересічного глядача, їх залишається кілька. Насамперед – візуальні: виконавці були вбрані в яскраві, різнокольорові шати, пластично рухались в такт пісень, а ще довільно переміщались по сцені відповідно до місця виконання солістом певної композиції. Щодо «занурення» в музику, то в першій частині я відчув, як доволі кепський настрій змінюється на впокорення й душевний спокій, що вливається в мене разом зі співом і з новим осмисленням давно відомих рядків: *«Рыдает Вечность наблюдая, / Чуть приподнял вуаль из слёз, / Как мы обиды принимаем / Всерьёз...»* А в другій частині Любівич оголосив: «А зараз буде драйв!» І справді – був драйв і виклики «на біс». Тут доречно наголосити вміння Маестро створювати невимушену, так би мовити, домашню атмосферу спілкування з аудиторією: насамперед Юрій Васильович зажадав, аби увімкнули в залі світло, щоб «бачити обличчя й очі глядачів», а потім упродовж концерту кидав короткі репліки на кшталт: «Мене весь час запитують різні люди, що таке спіритуелс? То оце і є спіритуелс!», «Після сьогоднішнього виступу мене навіть міськрада визнає!»... А ще вразила реакція на виконання: солідний, презентабельний партер аплодував, як і личить людям солідним і за віком, і за соціальним статусом, а от балкон чи «гальорка», вщерть заповнена молоддю, реагувала по-західному свистом, тупотінням, протяжними звуконаслідуваннями, ну і, безперечно, + цілком пристойні оплески, що, за совковою термінологією, переростали в «бурные аплодисменты и овации». Нарешті, останнє, вже на зупинці громадського транспорту: чому так швидко? Чому так мало?

Минулого року до ювілею Маестро я писав був про мандрівного філософа й музиканта Григорія Сковороду, який говорив про схожість Бога на багатий фонтан, що наповнює різні посудини за їхньою вмістимістю; я наголошував змістове багатство культурної амфори Юрія Любівича та його колективу, що не підлягає обліку чи виміру, який прагне світлого мистецького наповнення. Презентація в українському місті спіритуелс стала яскравим потвердженням цієї думки.

Вночі 30-31 травня 2017 року

